

Vyrovnání nucené.

I. Pojem.

Nucené vyrovnání jest soudně uzavřený smír v kupeckém úpadku (konkursu) mezi úpadcem a mezi konkursními věřiteli svolujícími k tomu dle poměru zákonem stanoveného. Smír tento v účincích svých odnáší se i na věřitele přehlasované. Účelem hlavním nuceného vyrovnání jest umožniti kupci kridatáři, jenž nedopustil se viny hrubé nebo trestného provinění, provozovati obchod svůj poznovu opět na účet a firmu svou. I jest tedy vyrovnání nucené jakýmsi zákonným dobrodiním právním, jež k tomu spěje, aby se obchod podporoval, aby se zmírnily škodné následky řízení konkursního při obchodu zhusta velmi pracně založeném a konečně aby kupci umožněno bylo ponenáhlu vzpamatovati se z následků konkursu a na zdravějším základu pracovati. Vyrovnání nucené není však svou povahou právní smírem resp. narovnáním ve vlastním a pravém slova smyslu, neboť zde není hlavní náležitosti — totiž plné a neobmezené shody věřitelstva k uzavření vyrovnání, a ohledně věřitelů přehlasovaných nemůže se teprve mluvit o nějakém vyrovnání, ježto právě proti jejich vůli úmluva taková se uskutečňuje. Protož pojmají někteří právníci nucené vyrovnání jako judikát (rozsudek), jímž se zjišťuje právo úpadce k tomu, by uspokojil věřitele své tím způsobem, kterýž závisí na formách řízení konkursního. Než uucené vyrovnání nelze také pojímati jako judikát — jakožto rozhodnutí soudcovské — nýbrž ono jest zvláštním ústavem právním v kupeckém konkursu k tomu cíli zavedeným, aby bylo lze právě konkurs bez rozvláčné realisace jmění podstaty rychleji skoncovati a aby se — jak svrchu poznamenáno — pokud možno komplex jmění kupcova udržel v celistvosti své. Se strany svolujících věřitelů není vyrovnání nucené úmluvou, která by jen na jich projevu vůle záležela, nýbrž i oni jsou vázáni při uzavírání úmluvy této určitými zákonnými obmezeními a to tím spíše, ježto úmluva takováto potřebí má soudního potvrzení a teprve jím nabývá své účinnosti právní, nikoli tedy již a jen tím, že uzavřeno bylo vyrovnání.

II. Hlavní náležitosti nuceného vyrovnání jsou:

1. odbývání všeobecného stání likvidačního, tedy zjištění správnosti a likvidnosti přihlášených pohledávek;

2. návrh kridatáře na uzavření nuceného vyrovnání;

3. existence zvláštních zákonem stanovených náležitostí, za kterýchž nucené vyrovnání s kupcem kridatářem uzavřiti se smí; v té příčině nepřipustno jest nucené vyrovnání a případný návrh kridatářův dlužno z úřední povinnosti zamítnouti, jestliže

a) firma úpadce nebyla zapsána v rejstříku obchodním aspoň po dvě léta počítaje zpět od zahájení konkursu;

b) byl-li společný dlužník již jednou v řízení úpadkovém nebo vyrovnávacím;

c) jestliže a pokud jest úpadce pro dluhy na útěku;

d) jestliže obviněn byl ze zločinu ze ziskuchtivosti nebo dán pro přečin zaviněného úpadku dle § 486 lit. g) zák. trest. ve stav obžalovanosti;

e) nevedl-li žádných obchodních knih nebo jsou-li knihy jeho tak vadny, že nehledě k šetření v konkursu konaném nelze stav jeho jmění a jmenovitě objem jeho dluhů s naprostou spolehlivostí posouditi. Zavedení řízení vyrovnávacího pro vadné vedení knih může býti odepřeno

i bez předchozího odsouzení trestním soudem (rozh. ze dne 6. března 1890 č. 2339, sb. Novákova, IV., 255). Zda jsou tu podmínky § 208 lit. e), má samostatně posouditi soud konkursní (rozh. ze dne 20. února 1883 č. 1963, sb. č. 9314);

f) zdráhá-li se předložiti seznam jmění a dluhů nebo složiti po žádosti přísahu o tom;

g) řízení vyrovnávací musí být zastaveno, jestliže teprve po zahájení jeho úpadce dán jest ve stav obžalovanosti pro nějaký zločin ze ziskuchtivosti.

III. Hlasování při jednání o vyrovnání.

1. Právo ku hlasování mají toliko věřitelé konkursní, kteříž vzhledem k požadovanému pořadu a stavu masy nedojdou uspokojení svých nároků vůbec nebo jen z části.

2. Hlasování přísluší jim toliko, pokud jde o ony přihlášené pohledávky, kteréž v konkursu s konečnou platností neb aspoň prvotním výrokem soudcovským za správné uznány jsou nebo v nedostatku takového uznání prohlášeny jsou zvláštním rozhodnutím soudu konkursního za způsobilé k tomu, aby se na základě jich předběžně vykonalo právo hlasovací při jednání vyrovnávacím. Soud konkursní čině rozhodnutí o tom, zda jednotlivá pohledávka vůbec a pro který obnos hodí se ku výkonu práva hlasovacího, má pouze v úvahu vzíti to, lze-li pohledávku tu vůbec a až do jakého obnosu s pravděpodobností za správnou míti. Proti tomuto rozhodnutí není právního prostředku.

3. Pohledávky, kteréž byly předběžně z jednání vyrovnávacího vyloučeny, dodatečně však nálezem soudcovským v první stolici za likvidní uznány, opravňují věřitele od tohoto okamžiku ku hlasování v jednání vyrovnávacím.

4. Nároky na vrácení věcí, nároky věřitelů podstaty a věřitelů reálních, jakož i ony pohledávky věřitelů konkursních, jež dojdou bez toho plného zaplacení mocí svého pořadu, ač-li nebylo se přednosti v pořadu zřeknuto, neopravňují ku hlasování. Zřeknou-li se však osoby oprávněné nebo reální věřitelé práva požadovati věc nazpět, nebo dojíti uspokojení ze zástavy, pokud vůbec zůstává jim nějaký nárok jako věřitelům konkursním, posuzovati se musí co do práva hlasovacího při jednání vyrovnávacím stejně jako všichni ostatní věřitelé konkursní. Jestliže však reální věřitelé zřeknutí onomu se nepodrobí, jsou ku hlasování — pokud vystupují jako věřitelé konkursní — jen potud oprávněni, pokud nejsou uspokojeni z hodnoty prodejem snad již docílené nebo soudcovským odhadem stanovenou cenou po usnesení výboru věřitelů.

IV. Rok ku projednání a usnesení o vyrovnání.

1. Rok ten stanoví konkursní komisař a vyhlásí se veřejnými listy.

2. O nařízení roku tohoto vyrozuměti jest kromě úpadce, správce podstaty, členy výboru věřitelského a ostatní všechny věřitele ku hlasování oprávněné s doložením, že mohou nahlédnouti u správce podstaty v návrhy předběžně úpadcem na vyrovnání učiněné.

3. Úpadce má k roku se dostaviti osobně; zastoupení jeho nějakým zmocněncem připouští se jen v té případnosti, když osobní přítomnost jeho není možná a pokládají-li věřitelé hlasující výkaz o této nemožnosti podaný za postačitelý, nebo v případě sporu, když nepřítomnost úpadcova komisařem konkursním prohlášena za ospravedlněnou.

4. Jednání řídí konkursní komisař.

5. Správce podstaty má podati zprávu o dosavadním vedení správy a o výsledcích, jichž lze se z pokračování v konkursu nadíti, předlože knihy obchodní, bilanci, účty a jinaké doklady.

6. Na to jest rozebrati a projednati návrhy úpadcovy a případné nabídky třetích osob vzhledem ku vyrovnání učiněné a přikročiti pak ku hlasování.

V. Zákonné podmínky právoplatnosti vyrovnání nuceného.

1. Přivolení k návrhu vyrovnávacímu musí prohlásiti aspoň dvě třetiny hlasujících věřitelů osobně při roku přítomných nebo zmocněnci zastoupených a celkový obnos pohledávek věřitelům povolujícím příslušejících musí činiti aspoň tři čtvrtiny úhrnného obnosu všech pohledávek ku hlasování oprávněných.

2. Jestliže se při prvním vyrovnávacím roku docílí žádoucí poměr hlasů ve prospěch vyrovnání sice co do osob nebo vzhledem k celkovému obnosu pohledávek, nikoli však ve příčině obého, má konkursní komisař naříditi rok druhý nejpozději na osmý den. Účastníci nepřítomní musí být o nařízení tohoto druhého roku vyznání. Návrhy, povolení a hlasování při prvním roku učiněné nejsou pro druhý rok vyrovnávací závaznými.

3. Došlo-li ku vyrovnání, má konkursní komisař o vyrovnání sepsati jasný a úplný protokol, do něhož se ku žádosti zapíše i vzájemná připomenutí odporujících věřitelů, na to pak se protokol s veškerými akty o jednání konkursním a vyrovnávacím musí předložiti se zprávou soudu konkursnímu.

VI. Obsah vyrovnání.

1. Vyrovnání odnáseti se musí na veškeré nároky věřitelů konkursních přihlášené do dne vyrovnání.

2. Věřitelé konkursní, jimž přísluší přednost v pořadu, nemohou býti přidržáni ku nějakému prominutí svých práv; nezřeknou-li se toho, musí býti z volného jmění společné masy konkursní beze srážky uspokojeni za své pohledávky, jakmile jsou dospělými.

3. Věřitelům konkursním, jimž za jich pohledávky přináleží pořad stejný, poskytovatí musí vyrovnání stejná práva, třeba by odstrčení výslovně přivolili k nerovnému posuzování jich. Jestliže někteří věřitelé konkursní jdou v zákonném pořadu za jinými, nemohou, pokud těmto srážka se stala, bez přivolení jejich ve vyrovnání zřetele dojíti.

4. Při zjišťování takových pohledávek, jichž obnos nebo pořad ještě s platností konečnou není stanoven, musí býti pro případ jich příštího uspokojení předkem postaráno tou měrou, jaká přijata byla pro pohledávky nesporné.

5. Práva věřitelů za rukojmími úpadcovými, jakož i za solidárními spoludlužníky jeho, zejména za žiranty postihem (regresem) povinnými, nemohou býti bez výslovného přivolení oprávněných vyrovnáním obmezena.

6. Nároky věřitelů massy, dále nároky osob oprávněných žádati vrácení věci, pokud sáhá právo k oddělení věci té, jakož i nároky věřitelů reálních vyrovnáním dotčeny nejsou.

7. Jakákoli úmluva mimo vyrovnání učiněná, již se jmění do vyrovnací podstaty náležející svému určení odniti má, nebo již se mají někte-

rému věřiteli, na jehož nároky vyrovnání se vztahuje, poskytnouti větší výhody nebo příznivější podmínky, nežli dle uvedeného poskytnouti se mohou, nemá platnosti ani tehdy, když se nezakládá úmluva ona na nějakém jednání podléhajícím ob. zákonu trestnímu.

VII. Soudní potvrzení a vyhotovení vyrovnání.

1. Uzavřené vyrovnání potřebí má ku své činnosti právního potvrzení soudu konkursního.

2. Vadí-li potvrzení tomuto pouze takové formální nedostatky, nebo závady, jež lze odstraniti bez nařízení dalšího roku vyrovnávacího, má soud konkursnímu komisaři uložiti, aby je odčinil.

3. Soudní potvrzení sluší odepřítí:

a) Není-li tu zákonných náležitostí k zavedení a k uzavření vyrovnání nebo nebylo-li šetřeno podstatných forem řízení konkursního a vyrovnávacího;

b) nevyhovuje-li vyrovnání předpisům §§ 221—225 ř. konk. nebo obsahuje-li jinak zákonem nedovolená ustanovení.

4. Dostane-li se vyrovnání soudního potvrzení, vyhotoviti má konkursní komisař vyrovnání ve formě a s účinností právní smíru soudního uzavřeného s jedné strany mezi konkursními věřiteli a se strany druhé s úpadcem jakož i těmi, kdož přistoupili snad jako rukojmí a plátcí.

VIII. Právní účinnost a provedení vyrovnání.

1. Vyrovnáním soudně potvrzeným sprostňuje se úpadce závazku do-
datečně nahraditi věřitelům svým úbytek je postihnuvší bez rozdílu, zda přihlásili své pohledávky a zda s vyrovnáním souhlas projevíli čili nic. Ustanovení účinnost tuto obmezující a ve vyrovnání obsažené jest platno jen potud, pokud nepřičí se zásadám vytknutým v §§ 222 a 223 konk. ř. o stejném nakládání s věřiteli konkursními.

2. Zmíněné sprostění nepřísluší dlužníku naproti žádnému věřiteli, jestliže se dopustil zločinu podvodu dle § 199 lit. f) nebo přečinu dle § 486 lit. g) zák. trest. Pokud by v takovémto případě vyrovnání nebylo prohlášeno neplatným již dle §§ 241 a 242 konk. ř., může každý jednotlivý věřitel přiváděti ku platnosti nároky své, které mu proti dlužníku příslušely před uzavřeným vyrovnáním, bez veškerého obmezení; ovšem šetřiti musí při tom oněch práv, která vzešla z vyrovnání věřitelům vzájem, jakož i dlužníku a třetím osobám, kteréž ku vyrovnání snad přistoupily jako rukojmí a plátcí atd.

3. Soud konkursní má skončení konkursu teprve tehdy vysloviti a vyhlásiti, když o zjištění věřitelů podstaty a osob oprávněných požadovati věc nazpět, jakož i o určení úhrady vyrovnáním jinak stanovené správce podstaty se postaral a výkaz o tom předložen byl.

IX. Věřitelé, k nimž ve vyrovnání zřetel vzat nebyl.

1. Oni věřitelé, k nimž nebyl bez viny jejich zřetel vzat, oprávněni jsou žádati po zrušení konkursu na úpadci uspokojení, avšak jen pro tolik procent svých pohledávek, kolik na účastníky vyrovnání z tohoto připadlo. Rovněž nemohou požadovati uspokojení ani z onoho jmění, kteréž po zrušení konkursu zůstati má ku provedení vyrovnání v rukou věřitelů nebo jich zřízenců, ani z výtěžku závodu úpadcova, pokud provozuje úpadce obchod důsledkem vyrovnání na uspokojení účastníků vyrovnání.

2. Zavínil-li však úpadce sám, že pominuta byla pohledávka ona ve vyrovnání, může býti na něm plným obnosem dobývána ze jmění, kteréž ve smyslu předchozího odstavce vázáno není.

X. Zvláštní ustanovení o vyrovnání v konkursu obchodních společností.

1. Vyrovnání v konkursu některé veřejné obchodní společnosti nebo některé komanditní společnosti na akcie může být uzavřeno toliko s přivolením všech osobně ručících společníků a právní účinky tohoto vyrovnání přísluší každému takovému společníku naproti věřitelům společnosti.

2. Došlo-li ku vyrovnání v konkursu některé ze zmíněných společností obchodních, zrušiti jest opět konkurs zahájený na soukromé jmění jednotlivých společníků osobně ručících, ukáže-li se po slyšení věřitelů soukromých, že není tu zákonných podmínek konkursu s výhradným zřetelem na poměr úpadce ku věřitelům soukromým.

3. Konkurs na soukromé jmění každého osobně ručícího společníka může být ukončen vyrovnáním, kterýmž stejnoměrně dotčeny jsou pohledávky věřitelů soukromých i věřitelů společnosti, pokud pohledávky věřitelů společnosti následkem neuspokojení v konkursu společnosti obracejí se na soukromé jmění společníků. Věřitelům společnosti přísluší při jednání vyrovnávacím ohledně plné pohledávky každému z nich náležející stejné právo hlasovací, jako věřitelům soukromým. Předmětem vyrovnání tohoto jest pouze soukromé jmění společníkovo; avšak společník sprostuje se vyrovnáním solidárního ručení za dluhy společnosti. Jinak dotčeno není vyrovnáním tímto jednání o konkursu společnosti.

XI. Neplatnost vyrovnání nuceného.

1. Vyrovnání nucené jest nicotným a neplatným, byl-li úpadce právoplatně uznán vinným zločinem podvodu dle § 199 lit. f) zák. trest., avšak dotud, dokud nucené vyrovnání ve všech ustanoveních svých splněno není.

2. Řízení při nastalé neplatnosti. V takovýchto případech sluší na podanou žalobu naříditi rok ku zjištění sporných stran a jest o tom vyrozuměti ediktem veškerý věřitele ve vyrovnání zúčastněné s doložením, že jim volno jest, vstoupiti v proces jako společníkům sporu žalobce nebo strany žalované a nahlédnouti k tomuto účelu v exemplář žaloby a příloh jejích u soudu. Nález na základě takového řízení učiněný, jímž se vyrovnání prohlašuje neplatným nebo se v platnosti zachovává, závazným jest pro všechny účastníky vyrovnání. Nepřipouští se vésti více oddělených procesů o neplatnost vyrovnání s právní působností pro účastníky vyrovnání.

3. Právní následky neplatnosti:

a) Nastane-li neplatnost vyrovnání, naříditi jest z povinnosti úřední opětné zahájení konkursu a nařízení to vyhlásiti;

b) konkurs znovu zahájený nemůže býti skoncován novým vyrovnáním nuceným;

c) v nově zahájeném konkursu mají podíl i oni věřitelé, jichž nároky povstaly v mezidobí od zrušení a opětného zahájení konkursu;

d) v nově zahájeném konkursu mohou býti staré pohledávky přihlášeny plným obnosem svým; při rozvrhu jmění však připočítá se k novým dluhům stav dluhů starých, pokud opět přihlášeny byly a připočte se i jmění vyplacené již na základě vyrovnání věřitelům opětně přihlášeným a podle toho stanoví se pak podíl na každého starého věřitele připadající;

e) staří věřitelé nejsou v žádné případnosti povinni vydati zpět obnos, o který více v dobrém přesvědčení přijali nad pohledávání své, jsou ovšem

oprávnění domáhati se ze zásoby jmění případného zbytku svého podílu, kterýž jim ještě přísluší.

4. Nestane-li se vyrovnání neplatným a zahájí-li se přece před úplným splněním jeho nový konkurs, nejsou starší věřitelé rovněž zavázáni vydati to, co bona fide přijali; pohledávku jejich sluší však považovati za úplně zrušenou, jestliže byli dle míry ve vyrovnání přijaté úplně uspokojeni (odbyti); kromě tohoto případu považovati jest tolik procent pohledávky za zrušených, kolik procent obnosu dle vyrovnání vypadajícího bylo již vyplaceno.

Vyslanci viz Diplomacie.

Výslech stran ve sporu.

Přísahy stran, jež byly důležitým průvodem za vlády starého soudního řádu, vymítil nyní platný soudní řád úplně, nahradiv je přísěžným výsledkem stran. Důkaz výsledkem stran (po případě přísěžným) je však rázu subsidiárního, t. j. může býti nařízen k návrhu neb z moci úřední pouze tehdy, když důkaz ani jinými průvody od stran nabídnutými, ani provedením důkazů z úřední moci snad nařízených podán nebyl (§ 371 civ. ř. s.). K pouhému osvědčení nelze však přísěžného výsledku stran užiti (§ 274 civ. ř. s.). Mimo to vyloučen je přísěžný výslech stran :

1. ve věcech rušené držby (§ 457 civ. ř. s.) a
2. v řízení ve příčině neplatnosti a rozloučení manželství (srj. dv. d. ze dne 23. srpna 1819 č. 159.586 sb. z. s. a k tomu nař. min. spr. dne 9. prosince 1897 č. 283 ř. z.).

Strany, jež nesmí býti vyslýchány co svědci (z důvodů § 320 civ. ř.), aneb jež nesmí býti vzaty do přísahy svědecké (§ 336 civ. ř. s.), nesmí býti též vyslýchány za příčinou důkazu (§ 372 civ. ř. s.). Vede-li spor zákonný zástupce svěřencův, může soud dle svého uvážení naříditi výslech zákonného zástupce neb svěřence aneb konečně obou, ač není-li zde závady dle § 372 c. ř. s. Je-li konkursní podstata stranou spornou, může soud naříditi výslech správce konkursní podstaty neb úpadce neb obou. V rozepřích veřejné obchodní společnosti naloží se se všemi společníky, ve sporech komandity se všemi komplementáry a když spor vede jiná společnost, společenstvo, obec, spolek neb jinaký právní subjekt nenáležející k osobám fysickým, s jeho zákonnými zástupci jako se stranou, pokud se týče výsledku.

Jestliže následkem toho aneb z toho důvodu, že na některé straně jsou společníci ve sporu, možno slyšeti několik osob, ustanoví soud, zda všechny neb zda jen některé a které z těchto osob vyslechnuty býti mají (§ 373 civ. ř. s.). Ostatně sejíti může svedení důkazu výsledkem stran, když soud, uváživ pečlivě všechny okolnosti, sezná, že strana, která má prokázati sporné factum, nemá o něm pražádné vědomosti, aneb je-li výslech této strany nepřipustným dle § 372 (§ 374 c. ř. s.).

Důkaz výsledkem strany nařídí se usnesením, jemuž samostatným rekusem odporovati nelze. Důkaz provádí se tak, že soud klade straně vyslýchané přiměřené otázky o faktech, jež mají býti výsledkem dokázána. Pro toto dotazování platí obdobně tytéž předpisy, jež dány jsou ohledně svědků. Dotazování staň se před soudem rozhodujícím. Není-li však strana, jež má býti vyslýchána, osobně přítomna, buď nařízeno, by byla předvolána a buďte jí při tom sdělena fakta, o nichž má býti vyslýchána. Provádění